

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

КЊ. LXXVIII, СВ. 2

ISSN 0350-185X
UDC 808

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
AND
SASA SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE

SOUTH SLAVIC PHILOLOGIST

Vol. LXXVIII, No. 2

Editorial Board

*Dr Rajna Dragičević, Dr Victor Friedman, Dr Najda Ivanova,
Dr Vladan Jovanović, Dr Aleksandar Loma, Dr Alina Maslova,
Dr Sofija Miloradović, Dr Miroslav Nikolić, Dr Slobodan Pavlović,
Dr Slobodan Remetić, Dr Jelica Stojanović,
Dr Sreto Tanasić, Dr Zuzanna Topolińska, Dr Anatoly Turilov,
Dr Jasna Vlajić-Popović*

Editor-in-Chief

Rajna Dragičević

BELGRADE
2022

ISSN 0350–185X
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ
књ. LXXVIII, св. 2

Уређивачки одбор

*др Јасна Влајић-Појковић, др Рајна Драгићевић, др Најда Иванова,
др Владан Јовановић, др Александар Лома, др Алина Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Слободан Реметић, др Јелица Ситојановић,
др Срејто Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Виктор Фридман*

Главни уредник
Рајна Драгићевић

БЕОГРАД
2022

Први број *Јужнословенског филолога* изашао је 1913. године, у Београду. Часопис су покренули Љубомир Стојановић и Александар Белић, чланови Српске краљевске академије. Први уредник *Јужнословенског филолога* био је Александар Белић. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.

Секретар Уређивачког одбора

др Владан Јовановић

Рецензенти

др Милан Ајџановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Миливој Алановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Исидора Бјелаковић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Wayles Browne (Cornell University, USA), др Вера Васић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Јасна Влајић-Поповић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Дојчил Војводић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Ана Вујовић (Учитељски факултет, Београд), др Sanja Vulić (Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu), др Наташа Вуловић-Емонс (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Јасмина Грковић-Мејџор (САНУ, Београд), др Дара Дамљановић (Филозофски факултет, Београд), др Милорад Дешић (Филолошки факултет, Београд), др Наташа Драгин (Филозофски факултет, Нови Сад), др Рајна Драгићевић (Филолошки факултет, Београд), др Сања Ђуровић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац), др Душанка Звекић-Душановић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Andrea Zorka Kinda-Berlaković (Institut für Slawistik, Wien), др Ксенија Кончаревић (Филолошки факултет, Београд), др Часлав Копривица (Факултет политичких наука, Београд), др Веселинка Лаброска (Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопље), др Ивана Лазић-Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Александар Лома (САНУ, Београд), др Весна Ломпар (Филолошки факултет, Београд), др Александар Лукашанец (НАН, Минск), др Биљана Марић (Филолошки факултет, Београд), др Марјан Марковић (МАНУ, Скопље), др Александар Милановић (Филолошки факултет, Београд), др Софија Милорадовић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Биљана Мишић-Илић (Филозофски факултет, Ниш), др Радивоје Младеновић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац), др Ђорђе Оташевић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Васа Павковић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Слободан Павловић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Наталија Панић Церовски (Филолошки факултет, Београд), др Људмила Поповић (Филолошки факултет, Београд), др Слободан Реметић (АНУРС, Бања Лука), др Стана Ристић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Владислава Ружић (Филозофски факултет, Нови Сад), др Биљана Сикимић (Балканолошки институт САНУ, Београд), др Далибор Соколовић (Филолошки факултет, Београд), др Jan Sokółowski (Uniwersytet Wrocławski), др Вања Станишић (Филолошки факултет, Београд), др Рада Стијовић (Институт за српски језик САНУ, Београд), др Јелица Стојановић (Филозофски факултет, Никшић), др Срето Танасић (АНУРС, Бања Лука), др Станислава Тофоска (Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопље), др Анатолиј Аркадьевич Турилов (Институт славяноведения, Москва), др Ирена Цветковић-Теофиловић (Филозофски факултет, Ниш), др Јован Чудомировић (Филолошки факултет, Београд), др Гордана Штрбац (Филозофски факултет, Нови Сад)

Израду и штампање финансирао је

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 22. 11. 2022.

Издају

Српска академија наука и уметности, Кнез Михаилова 35, Београд
Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, Београд

Коректура

мр Дивна Продановић, др Милена Јакић Шимшић, др Јелена Јанковић, др Јована Јовановић,
др Наташа Миланов, др Ана Миленковић, др Вања Миљковић, др Слободан Новокмет,
др Сандра Савић, др Милица Стојановић, др Бојана Тодић-Санковић, др Драгана Цвијовић

Коректура шексцова на руском
Стефан Милошевић

Коректура шексцова на енглеском
др Татјана Ружин Ивановић

Припрема за штампу
Давор Палчић (palcic@eunet.rs)

Штампа
Планета принт
Виноградски венац 9, Београд

Решењем Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије, број 413-00-724/2002-01 од 17. 7. 2002. године, ова публикација је ослобођена пореза на промет.

САДРЖАЈ

Миро Вуксановић: Научник Предраг Пипер	17
Људмила Поповић и Ксенија Кончаревић: Биографија академика Предрага Пипера	21
Ана Голубовић: Библиографија академика Предрага Пипера	25

Студије и расправе

Митра М. Релјић: Етика научника и професора Предрага Пипера	69
Митра М. Релич: Этика ученого и профессора Предрага Пипера	82
Mitra M. Reljić: The Ethics of the Scholar and Professor Predrag Piper	83
Ксенија Ј. Кончаревић: Историјат српске лингвистичке русистике у опусу академика Предрага Пипера	85
Ксения Е. Кончаревич: История сербской лингвистической русистики в трудах академика Предрага Пипера	99
Ksenija J. Končarević: History of Serbian Linguistic Russian Studies in the Opus of Academician Predrag Piper	100
Здравко М. Бабић: О типолошким истраживањима српског и других словенских језика академика Предрага Пипера	101
Здравко М. Бабић: О типологических исследованиях сербского и других славянских языков академика Предрага Пипера	113
Zdravko M. Babić: On Typological Investigations of Serbian and Other Slavic Languages by Academician Predrag Piper	113
Александар М. Милановић: Предраг Пипер као тумач славеносрпске епохе	115
Александар М. Миланович: Предраг Пипер как толкователь славяносербской эпохи	129
Aleksandar M. Milanović: Predrag Piper as an Interpreter of the Slavonic Serbian Age	130
Рајна М. Драгићевић, Милош В. Утвић: Лексиколошки допринос граматици границе Предрага Пипера	131
Райна М. Драгичевич, Милош В. Утвич: Лексикологический вклад в грамматику границы Предраг Пипера	145
Rajna M. Dragičević, Miloš V. Utvić: Lexicological Contribution to the Grammar of the Border of Predrag Piper	146

Јасмина М. Грковић-Мејџор: О пореклу оптативне употребе глаголског придева на <i>-л</i>	147
Јасмина М. Гркович-Мейџор: О происхождении оптативного употребления причастия на <i>-л</i>	157
Jasmina M. Grković-Major: On the Origin of the Optative Use of the Verbal Adjective in <i>-l</i>	158
Марјан Д. Марковиќ, Зузана В. Тополињска: Формална и семантичка деривација на прасловенскиот корен <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> во македонскиот и полскиот јазик	159
Марјан Д. Марковић и Зузана В. Тополињска: Формална и семантичка деривација у прасловенском корену <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> у македонском и полском језику	172
Marjan D. Markovikj, Zuzana V. Topolinjska: Formal and Semantic Derivation of the Proto-Slavic Verbal Root <i>*met-(*mot-/*mōt-)</i> in the Macedonian and Polish Languages	173
Виктор Д. Савић: О проблему формирања ћириличкога писма. Неколика прилога	175
Виктор Д. Савич: О проблеме формирования кириллицы. Несколько заметок ..	203
Viktor D. Savić: On the Issue of the Formation of the Cyrillic Alphabet: Some Observations	204
Александар Б. Лома: Из старосрпске металуршке терминологије: <i>близница</i>	207
Александар Б. Лома: Из древнесербской металлургической терминологии: <i>близница</i>	219
Aleksandar B. Loma: On Old Serbian Metallurgical Terms: <i>bliznica</i>	220
Слободан Ј. Павловић: Допунска псеудокоординација у старосрпском језику	221
Слободан Ј. Павлович: Дополнительное псевдосочинение в древнесербском языке	238
Slobodan J. Pavlović: Complement Pseudo-Coordination in Old Serbian	239
Марта Ж. Бјелетић: Црквенословенски творбени елементи у српским народним говорима (суфикс <i>-ије</i>)	241
Марта Ж. Белетич: Церковнославянские словообразовательные элементы в сербских народных говорах (суфикс <i>-ије</i>)	252
Marta Ž. Bjeletić: Church Slavonic Word-Formation Elements in Serbian Vernaculars (the Suffix <i>-ije</i>)	253
Снежана М. Петровић: Две ране турске позајмљенице у словенским језицима – <i>јарак</i> и <i>јаруга</i>	255
Снежана М. Петровић: Два ранних тюркских заимствований в славянских языках – <i>јарак</i> и <i>јаруга</i>	268
Snežana M. Petrović: Two Early Turkic Loanwords in the Slavic Languages – <i>jarak</i> and <i>jaruga</i>	268

Јелена М. Стошић: Дистрибуција просторних заменичких прилога у старој српској писмености	269
Елена М. Стошич: Распространение пространственных местоимений в сербской письменности	285
Jelena M. Stošić: Distribution of Spatial Demonstratives in Serbian Literacy	286
Исидора Г. Бјелаковић: Језик рачунског дневника храма светих апостола Петра и Павла у Араду (1728–1752) – фонолошке особине	287
Исидора Г. Бјелакович: Язык дневника учета храма святых апостолов Петра и Павла в Араде (1728–1752 гг.) – фонологические характеристики	300
Isidora G. Bjelaković: The Language of the Accounting Ledger Journal of the Church of the Holy Apostles Peter and Paul in Arad (1728–1752) – Phonological Features	301
Најда И. Иванова: Из историје српске филологије 19. века. <i>Славенска грамајшка сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) Димитрија Тирола	303
Најда И. Иванова: Из истории сербской филологии XIX века. <i>Славенска грамајшка сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) Димитрија Тирола	315
Najda I. Ivanova: On the History of the Nineteenth-Century Serbian Philology. <i>Славенска грамајшка сад њрви ред на српском језику изјасњена</i> (1827) by Dimitrije Tirol	315

Слободан Н. Реметић, Радојка Б. Цицмил-Реметић: О употреби предлога <i>за</i> у говору источнбосанских Ера	317
Слободан Н. Реметич и Радојка Б. Цицмил-Реметич: К вопросу об употреблении предлога <i>за</i> в говоре восточнобоснийских Эров	328
Slobodan N. Remetić, Radojka B. Cicmil-Remetić: On the Use of Preposition <i>za</i> in the Vernacular of Eras from Eastern Bosnia	329
Софија Р. Милорадовић: Граматикализација и полифункционалност предлога <i>за</i> у призренско-тимочким и косовско-ресавским говорима	331
Софија Р. Милорадович: Граматикализованост и полифункционалност предлога <i>за</i> в призренско-тимокском и косово-ресавском диалектах	352
Sofija R. Miloradović: Grammaticalization and Polyfunctionality of the Preposition <i>ZA</i> in Prizren-Timok and Kosovo-Resava Vernaculars	353
Веселинка Т. Лаброска, Станислав Р. Станковић: Негацијата во вратничкиот и во скопскоцрногорскиот говор – споредба со горноморавскиот говор	355
Веселинка Т. Лаброска, Станислав Р. Станковић: Негација у вратничком и скопскоцрногорском говору – у поређењу с горњоморавским говором	366
Veselinka T. Labroska, Stanislav R. Stanković: Negation in the Dialects of Vratnica and Skopska Crna Gora – a Comparison with the Dialect of Gornja Morava	367

Радивоје М. Младеновић: Реченице са временском клаузом у говору Призренског Подгора	369
Радивоје М. Младеновић: Предложения с временной клаузой в говоре Призренского Подгора	381
Radivoje M. Mladenović: Sentences which Contain Temporal Clauses in the Vernacular of the Prizren Podgor	382
Motoki Y. Nomachi: On a Particular Usage of the Locative and Accusative Cases in Burgenland Croatian	383
Мотоки Ј. Номачи: О употреби локатива и акузатива без предлога у језику градишћанских Хрвата	407
Мотоки Ј. Номачи: Об употреблении предложных и винительных падежей без предлогов в языке Хорватов в Градишке	408

Борис Ју. Норман: Именной субъект при глагольном сказуемом в 1-м лице множественного числа (<i>Одни бабы живем</i>)	409
Борис Ј. Норман: Именски субјекат при глаголском предикату у првом лицу множине (<i>Одни бабы живем</i>)	420
Boris Ju. Norman: Nominal Subject with a Verb Predicate in the 1 st Person Plural (Russian <i>Odni baby zhivem</i>)	421
Victor A. Friedman: <i>Neka</i> : How Macedonian Differs from Both Bulgarian and the Former Serbo-Croatian	423
Виктор А. Фридман: <i>Нека</i> : како се македонски језик разликује и од бугарског, и од некадашњег српскохрватског	427
Виктор А. Фридман: <i>Нека</i> : чем македонский язык отличается от болгарского и от бывшего сербохорватского	428
Твртко Т. Прћић: И скраћенице и речи: акроними у српском језику	429
Твртко Т. Прћич: И аббревиатуры, и слова: акронимы в сербском языке	465
Tvrtko T. Prčić: Abbreviations and Words at the Same Time: Acronyms in Serbian	466
Срето З. Танасић: Дијалoшкa цитација као вид туђег говора	467
Срето З. Танасич: Диалогическая цитатность как вид чужой речи	481
Sreto Z. Tanasić: Dialogic Citation as an Aspect of Other People's Speech	481
Мирослав Б. Николић: Лексема <i>пар</i> као квантификатор у српском језику	483
Мирослав Б. Николич: Лексема <i>ПАР</i> как квантификатор в сербском языке	495
Miroslav B. Nikolić: Lexeme <i>PAR</i> as a Quantifier in the Serbian Language	496

Душка Б. Кликовац: О речничкој обради заменичких речи (на примеру показних заменица <i>оволики, њолики</i> и <i>онолики</i>) . . .	497
Душка Б. Кликовац: Об отражении в словаре местоименных слов (на примере указательных местоимений <i>оволики, толики, онолики</i>)	515
Duška B. Klikovac: On the Lexicographic Treatment of Pronominal Words (Exemplified by Serbian Demonstrative Pronouns <i>ovoliki, toliki</i> and <i>onoliki</i>)	516
Станислава-Сташа Тофоска: Префиксните зборообразувачки модели на глаголите на движење во македонскиот јазик	517
Станислава-Сташа Тофоска: Префиксални творбени модели основних глагола кретања у македонском језику	529
Stanislava-Stasha Tofoska: Derivational Models with Prefixes in Macedonian Verbs of Motion	529
Људмила В. Поповић: Доминантне и рецесивне варијанте језика у светлу Европске повеље о регионалним или мањинским језицима	531
Људмила В. Поповић: Доминантны и рецесивны варианты языка в свете европейской хартии о региональных языках или языках меньшинств	554
Ljudmila V. Popović: Dominant and Recessive Variants of Language in the Light of the European Charter for Regional or Minority Languages	555
Владислава Ж. Ружић: О финалним реченицама у српском језику	557
Владислава Ж. Ружић: О придаточных предложениях цели в сербском языке	574
Vladislava Ž. Ružić: About Intentional Sentences in the Serbian Language	575
Ивана Н. Антонић: Један вид кондензовања временске клаузе у српском језику	577
Ивана Н. Антонић: Один тип конденсации временной придаточной в сербском языке	593
Ivana N. Antonić: One Type of Condensation of the Temporal Clause in the Serbian Language	595
Миливој Б. Алановић: Аналитички каузативи: структурна и значењска обележја предикатског израза	597
Миливој Б. Алановић: Аналитические каузативы: структурные и семантические характеристики предикативного выражения	624
Milivoj B. Alanović: Analytical Causatives: Structural and Semantic Characteristics of the Predicate Construction	624

Снежана У. Гудурић: Мали прилог контрастивној синтакси просте реченице индоевропских језика. Основне реченичне структуре у српском и француском језику	625
Снежана У. Гудурић: К вопросу о сравнительном синтаксисе простого предложения в индоевропейских языках. Основные синтаксические конструкции в сербском и французском языках	644
Snežana U. Gudurić: Petite contribution à la syntaxe contrastive de la phrase simple en langues indoeuropéennes. Les structures syntaxiques fondamentales en serbe et en français	645
Билјана Ж. Марич: Маркери унутрашњег говора у руском и српском језику	647
Билјана Ж. Марич: Маркеры внутренней речи в русском и сербском языках	658
Biljana Ž. Marić: Inner Speech Markers in Russian and Serbian	658
Драгана М. Керкез: О везнику <i>a</i> у савременом руском језику у поређењу са српским	659
Драгана М. Керкез: О союзе <i>a</i> в современном русском языке в сравнении с сербским	673
Dragana M. Kerkez: Russian Conjunction <i>a</i> in Comparison with Serbian	674
Стана С. Ристић: Концепт домовина/отаџбина у контексту асоцијативне граматике	675
Стана С. Ристић: Концепт родина/отечество в контексте ассоциативной грамматики	694
Stana S. Ristić: The Concept of HOMELAND/FATHERLAND in the Context of Associative Grammar	695
Неђо Г. Јошић: Поглед на српску ауторску лексикографију	697
Неђо Г. Јошић: Взгляд на сербскую авторскую лексикографию	709
Neđo G. Jošić: A View of Serbian Authored Lexicography	710
Марија Ј. Стефановић: Ка опису концепта <i>вредносӣ</i> у српском језику	711
Марија Ј. Стефановић: К описанию концепта <i>ценность</i> в сербском языке	729
Marija J. Stefanović: Towards the Description of the Concept of <i>Value</i> in the Serbian Language	730
Владан З. Јовановић: Именица <i>в(и)јенац</i> у изразима с хришћанском компонентом значења у српском језику (из угла српског лексикографског описа)	731
Владан З. Јовановић: Существительное <i>в(и)јенец</i> в выражениях с христианским компонентом значения в сербском языке (с точки зрения сербского лексикографического описания)	745
Vladan Z. Jovanović: Noun <i>в(и)јенац</i> in Phrases with Christian Meaning Component in the Serbian Language (from the Viewpoint of Lexicographic Description)	746

Марина М. Николић: Лексика са семантичком компонентом простора и времена у српском јавном дискурсу током пандемије ковида	747
Марина М. Николич: Лексика со значением времени и пространства в сербском публичном дискурсе во время пандемии ковида	768
Marina M. Nikolić: Spatial and Temporal Vocabulary in Serbian Public Discourse During the COVID Pandemic	769

Хроника

Излагања на представљању књиге: Предраг Пипер, Иван Клајн, Рајна Драгићевић, <i>Нормативна граматика</i> , четврто издање, Нови Сад: Матица српска, 2022, Матица српска, 25. V 2022.	
Градуелност нормативних решења (Јасмина Грковић-Мејџор)	771
Другачија граматичка решења у <i>Нормативној граматици</i> (Весна Ломпар)	776
Четврто издање <i>Нормативне граматице</i> (Рајна Драгићевић)	780

Прикази и критика

Olga Kielak. <i>Zwierzęta domowe w języku i kulturze. Studium etnolingwistyczne</i> . Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2020, 316 str. (Ана Самарцић)	785
Дорота Пазио-Влазловская. <i>Церковь в кругу ценностей: семья, традиция, патриотизм (по материалам интернет-портала «Российской газеты»)</i> . Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, 2021, 246 стр. (Ивана Лазић Коњик)	795
<i>Словарь русского языка коронавирусной эпохи</i> . М. Н. Приемышева (отв. ред.), Ю.С. Ридецкая / Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований РАН, 2021. – 550 с. <i>Русский язык коронавирусной эпохи</i> . Коллективная монография / Ин-т лингв. исслед. РАН; М. Н. Приемышева (отв. ред.), Ю. С. Ридецкая. — СПб.: Ин-т лингв. исслед. РАН, 2021. – 610 с. (Драгана Керкез)	802
Миљивој Алановић. <i>Зайиси из српске синтаксе: узајамне везе форме и значења</i> . Нови Сад: Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, 2020, стр. 350. (Наташа Киш)	813

- Милош Ковачевић. *Српски стилстичари*. Београд: Српска књижевна задруга, Едиција „Књижевна мисао“, 2021, 332 стр. (Милка Николић) 820
- Светлана Слијепчевић Бјеливук. *Рекламно-пропагандни жанр у српском политичком дискурсу*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2021, 248 стр. (Марина М. Николић) 834

Регистри

- Регистар кључних речи LXXVIII књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 839
- Регистар имена LXXVIII књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 843

Ову књигу „Јужнословенског филолога“ посвећују почившем академику Предрагу Пићеру његови пријатељи, колеге и ученици са захвалношћу и поштовањем.

Gregory T. ...

ISSN 0350-185X, – Књ. 78, св. 2 (2022), стр. 423–428

UDC 811.163.3'367.635

811.163.3:811.16

COBISS.SR-ID 85295625

DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI2202423F>

Примљено: 19. маја 2022.

Прихваћено: 9. септембра 2022.

Оригинални научни рад

Victor A. Friedman
University of Chicago
Department of Linguistics
La Trobe University
Department of Languages and Linguistics

NEKA: HOW MACEDONIAN DIFFERS FROM BOTH BULGARIAN AND THE FORMER SERBO-CROATIAN

The Common Slavic particle that is realized in sub-Alpine South Slavic as *neka* has distinctive developments in Macedonian, Bulgarian, and the former Serbo-Croatian. The particle has its broadest usage in the former Serbo-Croatian, which appears to be, at least in part, due to contacts with Italo-Romance. Macedonian is more conservative than Bulgarian, and thus occupies a unique place within sub-Alpine South Slavic. At the same time, Bulgarian is less Balkan than Macedonian in that the latter permits a bare direct object without a verb.

Keywords: Balkan linguistics, hortative, jussive, Slavic, particles.

It was my pleasure and honor to write for Predrag Piper's *Festschrift* (POPOVIĆ et al 2015). To write for his *Gedenkschrift* is more mixed – still an honor, of course, and it involves happy memories of the times when we were able to meet, but he was born the year after I was, so it is also sad and sobering. In this article honoring his memory and many decades of contributions to Slavic linguistics, I will focus on a point of Macedonian grammar. (Predrag Piper was a foreign member of MASA (Macedonian Academy of Sciences and Arts), like me.) The points of comparison will be Bulgarian and the former Serbo-Croatian. What is at issue is the use of the optative-jussive particle *neka*. What emerges from this study is that this is another inherited Slavic feature where the developments in Macedonian are distinct from those of both Bulgarian and the former Serbo-Croatian. Former Serbo-Croatian usage is the most expansive and Macedonian usage is the most restricted, while Bulgarian is in between the two.

The origins of *neka* from a Common Slavic 3rd p. sg. imperative (optative) **nexāj* + deictic element *-k(ǔ-ā)* are discussed by Fiedler (1971, with sources cited therein), Skok (1972: 468), and Georgiev et al. (1995: 602–603). Cognate forms exist all over the Slavic world, e.g. Slovene (and Kajkavian) *nāj*, Ukrainian *nexaj*, Polish *niechaj*, *niek*, etc. However, the specific development of the form *neka* is unique to non-Alpine South Slavic (although Polish *niek* shows a phonological parallel to the short form *nek*). Similar developments are found both in the Balkans – e.g. Greek *as*, Albanian *le (të)*, Aromanian *la s(ă)*, Romani *muk (te)*, etc. – and outside it, e.g. Hungarian *hadd*, Yiddish *loz*, etc. (cf. FIEDLER 1971 for additional details). These developments are sufficiently widespread that the basic similarities are typological, including the imperative origins and erosion to a particle. Of interest here, however, are the differences within sub-Alpine South Slavic between Macedonian, on the one hand, and Bulgarian and the former Serbo-Croatian on the other, as it is precisely sub-Alpine South Slavic that shares the specific development of *neka*.

For Macedonian, I have taken the Macedonian corpus assembled by Derebej (2022) and available at the website *Digitalen rečnik na makedonskiot jazik* <http://www.makedonski.info/>, supplemented by my own fieldwork. For Bulgarian, the comparisons are with examples from Perniška & Krumova-Petkova (2000) and Romanski (1957), supplemented by Nicolova (2008: 410–428) and fieldwork. For the former Serbo-Croatian, Maretić (1917–1922) is supplemented by Pešikan (1996). The basics of the use of *neka* are shared by all three of the relevant languages. The particle *neka* normally occurs with a finite verb in an optative-jussive meaning much like English *let*, as in, e.g. Macedonian *neka odi doma!* ‘let him go home!’. Moreover, all three permit *Neka!* to be used by itself as a particle meaning ‘let it [be]’ as in Bulgarian – *Vali dāžd!* – *Neka!* – ‘It’s raining! – Let it!’. This point, however, brings us to the first difference between Bulgarian, on the one hand, and Macedonian and the former Serbo-Croatian, on the other. Consider in this regard the following sentence: *Neka ja, neka pospie ...* (Petre M. Andreevski cited in DEREBEJ 2022) ‘Let her, let her sleep: sllep a bit ...’. Here the first *neka* has no verb, but only a pronoun as the direct object. Note that in English such a direct object is required, as in the preceding sentence about rain. In English **Let!* is ungrammatical. In Bulgarian, according to my consultants, *neka* plus object without a verb also sounds unacceptable, whereas there are many such examples in the former Serbo-Croatian. On the other hand, while the collocation *neka da* + verb is considered normal in Bulgarian, in Macedonian it is quite marginal. It is also permissible in the former Serbo-Croatian, as is the equivalent collocation of *neka* + infinitive as in *Neka mi sa njome malo pobesiditi* (H. Lucić cited in MARETIĆ 1917–1922: 869) ‘Let us talk with her a little bit’. Historically, the collocation of the type *neka da* is arguably an archaism based on the verbal origin of *neka*. The same could be said, in

principle, for *neka* plus the former Serbo-Croatian infinitive. One further point to be made here is that in all three linguistic systems a noun phrase can be interposed between *neka* and the verb, as in Macedonian ... *i vo zlatna panica neka madžun da mi klava* ... (Ljupčo Stojmenski cited in DEREBEJ 2022) ‘... and let him put syrup on a golden platter for me ...’. The point here is that accounts that treat *neka* as a paradigm-forming particle are clearly inaccurate. This same point can be made for Albanian. Although the optative-jussive particle *le* can occur with the subjunctive marker *të* in any person or relevant tense, it can also occur with a complementizer as in: *le gomari që na ngordhi, po s’na lënë rehat as mizat* ‘not only did the donkey die on us, but the bugs don’t leave us alone’ (NEWMARK 1998). Thus *le + të* is a syntagm and not a paradigm (pace BUCHHOLZ et al. 1977: 724–727), although Albanian *le* differs from Slavic *neka* in that it requires either the subjunctive or a complementizer, while *neka* permits a subjunctive, but not a complementizer.

Let us now turn to a major difference between Macedonian, on the one hand, and both the former Serbo-Croatian and Bulgarian, on the other. Namely, Macedonian *neka* cannot take a second singular verb form, making it a true hortative-jussive, whereas both Bulgarian and the former Serbo-Croatian permit such collocations. Thus, for example Bulgarian has ... *neka bādeš vinagi, sestro* ... (Ivan Vazov cited PERNIŠKA & KRUMOVA-PETKOVA 2000) ‘may you always be [like that], Oh sister’, and the former Serbo-Croatian has ... *ali neka znaš* ... (MARETIĆ 1917–1922) ‘... but know/you should know ...’. In both of the latter two collocations, *neka* is identical to Balkan Slavic *da*, with whose meaning it overlaps, but in Macedonian *neka* has been specialized to a greater extent than in the rest of sub-Alpine South Slavic.

Another point worth making is that while *neka* normally governs a present tense (either perfective or imperfective), its occurrence with other tenses and/or moods is another point of differentiation. In Macedonian, only the so-called past indefinite can occur, as in *neka bilo sto* (Krstе Misirkov cited in DEREBEJ 2022) ‘... let it have been a hundred ...’, or more idiomatically ‘even if it be a hundred’, referring to an approximation of an event in the past. Similar collocations are available in Bulgarian, e.g. *Neka e bilo, kako i da e bilo* ‘Let it be however it was/has been ...’, and they are well attested in the former Serbo-Croatian (MARETIĆ 1917–1922; PEŠIKAN 1996).

Bulgarian permits a perfective imperfect after *neka* in a kind of unreal conditional meaning, e.g. ... *neka si nabereše carevica* ... (Karaslavov cited in NICOLOVA 2008: 422), literally ‘let him have gathered corn’, but more idiomatically ‘... if only he had gathered / had been allowed to gather corn ...’. Such usage does not occur in Macedonian, although imperfect after *neka* can occur in the former Serbo-Croatian.

The former Serbo-Croatian also has numerous additional uses of *neka* that do not occur in Macedonian or Bulgarian, e.g. with the inherited

conditional as in: *neka bi me poljubio* ‘even if he would kiss me / would that he would kiss me’ (MARETIĆ 1917–1922: 872). The former Serbo-Croatian also permits *neka* with the future, although usually such constructions are generally the non-Balkan type with perfective ‘be’, e.g. *neka budemo njemu služili* ‘let us serve him’ (MARETIĆ 1917–1922: 874); however, there is an example with the Balkan ‘will’ future: – *odvešće te ... – neka će ...* ‘they will carry [you] off ... let [them] ...’) (MARETIĆ 1917–1922: 873). This last example is quite impossible in Macedonian and Bulgarian. Similarly, Maretić (1917–1922: 874) also cites an example that he attributes to Italian influence – *za neka se njega oprosti* ‘so that he be forgiven’ – and indeed many other atypical examples (from a Balkan perspective) are in Ikavian, i.e. closer to Italian influence.

To conclude, the uses of the particle *neka*, which have their origins in Common Slavic, have gone their separate ways in Macedonian, Bulgarian, and the former Serbo-Croatian, a matter which, to the best of my knowledge, has not heretofore been remarked upon. (Fiedler’s 1971 seminal article makes no mention of these differences.) Of crucial importance here is the fact that it is precisely the former Serbo-Croatian that has expanded this particle beyond the usages of Balkan Slavic *sensu stricto*. In at least some instances, the impetus seems to have come from the west (e.g., Italy). At the same time, however, given the devolution of the former Serbo-Croatian into Bosnian, Croatian, Montenegrin, and Serbian, the contemporary situation in the respective norms and also dialectological usages is worth further investigation. When Macedonian is compared to Bulgarian, what is striking is that Macedonian has held more firmly to the strictly hortative-jussive usage of *neka* than has Bulgarian (or any of the other Balkan languages), insofar as Macedonian does not permit usages with the second person. It can thus be argued that with regard to sub-Alpine South Slavic *neka*, Macedonian is arguably more conservative than Bulgarian, except for the fact that Macedonian permits direct objects with *neka*, as do other Balkan languages, such as Greek with *as* (cf. Friedman and Joseph 2023).

References

- BUCHHOLZ, Oda, Wilfried Fiedler & Gerda Uhlisch. *Wörterbuch Albanisch–Deutsch*. Leipzig: Enzyklopädie Leipzig, 1977.
- DEREBEJ [Derebey], Šinasi. *Digitalen rečnik na makedonskiot jazik*. Berlin: Makedonski jazičen portal <<http://www.makedonski.info/>>
- FIEDLER, Wilfried. „Zur Verbreitung eines grammatischen Morphemtyps (südslawisch *neka*, *nek* und typologisch Verwandtes)“. *Zeitschrift für Slawistik* 16 (1971): s. 58–67.
- FRIEDMAN, Victor A. & Brian D. Joseph (2023). *The Balkan Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018.

- GEORGIEV, Vladimir et al. (eds.). *Bългарски etimologičen rečnik. MINGO²-PĀDAM*, vol. 4. Sofia: BAN, 1995.
- MARETIĆ, T. (ed.). *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Moračić-Nepomiran*, vol. 7. Zagreb: JAZU, 1917–1922.
- NEWMARK, Leonard. *Oxford Albanian–English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 1998.
- NICOLOVA, Ruselina. *Bългарска граматика: Морфологија*. Sofia: Universitet „Sv. Kliment Ohridski“, 2008.
- PERNIŠKA, Emilija & Lilija Krumova-Petkova (eds.). *Rečnik na bālgarskija ezik, N*, vol. 10. Sofia: BAN, 2000.
- PEŠIKAN, Mitar et al. (eds.). *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, nedotupav-nokavac*, vol. 10. Belgrade: SANU, 1996.
- POPOVIĆ, Ljudmila, Dojčil Vojvodić, Motoki Nomači. *U prostoru lingvističke slavistike: zbornik naučnih radova povodom 65 godina života akademika Predraga Pipera*. Belgrade: University of Belgrade, 2015.
- ROMANSKI, Stojan (ed.). *Rečnik na sāvremenija bālgarski knižoven ezik L–N*, vol. 2. Sofia: BAN, 1957.
- SKOK, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, A–J*, vol. 1. Zagreb: JAZU, 1971.

Виктор А. Фридман
Универзитет у Чикагу
Катедра за лингвистику

НЕКА: КАКО СЕ МАКЕДОНСКИ ЈЕЗИК РАЗЛИКУЈЕ И ОД БУГАРСКОГ,
И ОД НЕКАДАШЊЕГ СРПСКОХРВАТСКОГ

Резиме

Заједничка словенска партикула која се у субалпском јужнословенском ареалу реализује као *нека* има дистинктивни развој у македонском, бугарском и некадашњем српскохрватском. Ова партикула има најширу употребу у некадашњем српскохрватском, што може, макар делимично, бити последица контаката са итало-романским ареалом. Македонски језик је конзервативнији од бугарског и стога заузима јединствено место у оквиру субалпског јужнословенског ареала. У исто време, бугарски је мање балкански него македонски по томе што потоњи дозвољава употребу правог објекта без предиката.

Кључне речи: балканска лингвистика, хортатив, јусив, словенски, партикуле.

Виктор А. Фридман
Чикагский университет
Кафедра лингвистики

НЕКА: ЧЕМ МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК ОТЛИЧАЕТСЯ И ОТ БОЛГАРСКОГО
И ОТ БЫВШЕГО СЕРБОХОРВАТСКОГО ЯЗЫКА

Резюме

Общеславянская частица, реализующаяся в субальпийском южнославянском ареале как *нека*, имеет различное развитие в македонском, болгарском и бывшем сербохорватском. Данная частица употребляется шире всего в сербохорватском, что может, хотя бы отчасти, быть последствием контактов с итало-романским ареалом. Македонский язык более консервативный по отношению к болгарскому и поэтому он занимает единственное место в рамках субальпийского южнославянского ареала. Одновременно, болгарский язык является менее балканским в сравнении с македонским, поскольку последний разрешает употребление прямого дополнения без сказуемого.

Ключевые слова: балканская лингвистика, гортатив, юссив, славянские языки, частицы.